

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: OKM/41/010/2017. 24.1.2018

Asia: Lapsiasiavaltuutetun lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitysluonnosta lapsen oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi uusi lukiolaki. Laki ja sen nojalla annettava valtioneuvoston asetus korvaisivat voimassa olevan lukiolain ja -asetuksen.

Lukiokoulutuksen rakenteen uudistamisen tavoitteena on edistää nykyistä laajempien opintojaksojen ja oppiainerajat ylittävien opintojen järjestämistä ja opiskelijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä lukio-opintojen aikana. Lukiokoulutus olisi edelleen kolmivuotinen koulutus, jota järjestettäisiin erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen perusteena käytettäisiin opintopisteitä. Oppiaineita ja niihin kuuluvien opintojen määrää tai pakollisuutta ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaan nähden, mutta koulutuksen järjestäjä päättäisi pääosin minkä laajuisina opintojaksoina opinnot järjestetään.

Ehdotetun lain tavoitteena on edistää lukiolaisten hyvinvointia, tukea opiskelijoita heidän opinnoissaan sekä sujuvoittaa siirtymistä jatko-opintoihin. Opiskelijalla olisi oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Ohjausta annettaisiin myös opiskelijoille, joiden opiskeluoikeus on päättymässä tai jotka ovat eroamassa, sekä henkilöille, jotka lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin oppimisen tuesta lukiokoulutuksessa. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, olisi oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisesta säädettäisiin laissa. Ehdotetussa laissa vahvistettaisiin lisäksi lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välisen yhteistyön osalta. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista olisi järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Opetus olisi lisäksi järjestettävä siten, että opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kansainvälistä osaamistaan. Ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevasta rajoituksista luovutetaan ja koulutuksen järjestäjälle säädettäisiin velvollisuus järjestää kokeet myös uusijoille ja tutkinnon täydentäjille. Voimassa olevaan lukiolakiin sisältyvät ylioppilastutkintoa ja ylioppilastutkintolautakuntaa koskevat säännökset siirrettäisiin ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Uudistuksen tarve ja lukiolain perusta

Voimassa oleva lukiolaki (629/1998) on ollut voimassa lähes kaksikymmentä vuotta. Lakia on päivitetty lukuisia kertoja ja lähes kaikkia säännöksiä on lain voimassa oloaikana muutettu. Huolimatta siitä, että lukiokoulutuksen tarkoitusta, tavoitteita ja perusrakenteita ei hallituksen esitysluonnoksessa juuri ehdoteta muutettavaksi, lain kokonaistarkastelu uudistamistarpeen näkökulmasta on perusteltua.

Lukiolaissa säädetään sekä nuorille että aikuisille annettavasta lukiokoulutuksesta. Lukion aloittavat oppilaat ovat vielä alaikäisiä nuoria. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen määritelmän mukaan alle 18-vuotiaat ovat lapsia. Yleissopimuksessa vahvistetut oikeudet kuuluvat siis myös lukiokäisille nuorille. Keskeisiä huomioonotettavia sopimuksen artikloja lukiokoulutuksesta säädettyinä ovat:

Lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteet, jotka on aina otettava huomioon sopimuksessa vahvistettuja oikeuksia täytäntöönpannassa

- lapsen oikeus syrjimättömyyteen (2 artikla)
- lapsen edun ensisijaisuus (3(1) artikla)
- lapsen oikeus elämään ja kehittymisen täysimääräisiin edellytyksiin (6 artikla)
- lapsen osallisuus (12 artikla)

sekä seuraavat muut sopimuksessa taatut oikeudet

- lapsen oikeus tietoon (13 artikla)
- lapsen oikeus ajatuksen-, omantunnon- ja uskonnonvapauteen (14 artikla)
- lapsen oikeus yksityisyyteen (16 artikla)
- lapsen oikeus suojeluun kaikenlaiselta väkivallalta ja kaltoinkohtelulta (19 artikla)
- vammaisen lapsen oikeus täysipainoiseen ja hyvään elämään (23 artikla)
- lapsen oikeus koulutukseen (28 artikla ja 29 artikla)
- lapsen oikeus lepoon ja vapaa-aikaan (31 artikla)

Keskeisiä huomioonotettavia yleissopimuksessa taattuja ihmisoikeuksia on siis monta. Lisäksi on muistettava, että lapsen edun ensisijaisuus (3(1) artikla) tarkoittaa lyhyesti ilmaistuna, että kaikki lapsen oikeudet on taattava mahdollisimman täysimääräisesti, joten mitään lapsen perus- ja ihmisoikeutta ei tulisi vaarantaa lainsäädäntöä kehitettäessä. Huomioon on otettava sekä suorat että välilliset vaikutukset lapsiin.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa, että hallituksen esitysluonnoksessa ei YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta huomioida lainkaan, vaikka sopimus on perusta kaikille lapsen oikeuksien toteutumiselle. Näin ollen myös ehdotettavan sääntelyn arviointi suhteessa lapsen oikeuksien sopimuksessa vahvistettuihin oikeuksiin jää myös tekemättä. Esitysluonnoksessa olisi arvioitava vähintään sopimuksen yleisperiaatteiden toteutuminen. Perustuslaissa (309/1993) yleisperiaatteet on taattu 3 artiklan mukaista lapsen edun ensisijaisuutta lukuun ottamatta. Esitysluonnoksen suhdetta perustuslakiin on arvioitu sivuilla 74-78. Tässä kohdin on arvioitu perustuslain 6 §:ssä taattua yhdenvertaisuutta, mutta esimerkiksi oikeutta osallisuuteen, joka on vahvistettu perustuslain 7 §:ssä, ei käsitellä tässä yhteydessä.

Lapsen edun ensisijaisuus, joka lukiolaissa voitaisiin ilmaista esimerkiksi ”opiskelijan edun ensisijaisuus” tai ”nuoren edun ensisijaisuus”, ei löydy säännösehdoista eikä niiden perusteluista. Lukiolain keskeisenä tehtävänä on turvata nuoren oikeus kehitykseen ja koulutukseen, joten nuoren tulisi olla lain keskiössä. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että nuoren edun ensisijaisuuden huomioonottaminen on lisättävä lukiolakiin siten, että se kattaa kaikki laissa säädetty toimet. Erillinen säännös lain ensimmäisessä luvussa olisi tälle säännökselle oikea paikka.

Lapsivaikutusten arviointi puutteellista

Edellä käsitelty lapsen/nuoren edun ensisijaisuuden toteutuminen lainsäädäntötasolla tulisi varmistaa lapsivaikutusten arvioinnilla. Hallituksen esitysluonnoksessa on kohta *Yhteiskunnalliset vaikutukset*, jonka sisältönä lainvalmisteluohjeiden mukaan tulisi olla muun muassa vaikutukset yhdenvertaisuuteen, lapsiin ja sukupuolten tasa-arvoon.¹

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia nuoriin. Edellä mainitussa kohdassa kuvataan lukiolain uudistukselle asetettuja tavoitteita, eikä esimerkiksi esitetä minkäänlaisia lukumäärätietoja, kuinka laajasti uudistus vaikuttaisi erilaisiin nuorten ryhmiin. Vaikutusarvioinnissa esitetyt tavoitteita ei ole edes kytketty nykytilan arviointi -kohdassa esitettyihin tietoihin, kuten Koulutuksen arviointikeskuksen selvitykseen tai Kouluterveyskyselyn tuloksiin.

Uudistusten vaikutusten kohdistuminen eri lähtökohdista tuleviin opiskelijoihin

Hallituksen esitysluonnoksessa viitataan (s. 27) pääministeri Sipilän hallituksen päätökseen uudistaa lukio-koulutus tavoitteenaan lisätä lukion vetovoimaan yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Samoin todetaan, että yksilöllisemmät ja joustavammat opintopolut, niiden vaatima ohjaus ja tuki, oppiainerajat ylittävät opinnot ja korkeakoulu yhteistyö ovat keskeisiä keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että lukiokoulutus nähdään edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi myös koulutusmuotona, jolla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja tukea heidän sijoittumista myöhemmin työelämään, riippumatta siitä, että jatkaako nuori lukion jälkeen opintojaan. Hallituksen esitysluonnoksessa syrjäytymisen vaaraan viitataan vain opinto-ohjausta koskevan 25 § 3 momentin perusteluissa.

Lapset ja nuoret kehittyvät hyvin eri tavoin ja eri tahdissa. Vielä lukioiässäkin on nähtävissä paljon eroja nuorten kypsyysasteessa. Suuria eroja on myös siinä, millaisen sosiaalisen ja taloudellisen tuen lapsi saa kotoaan opinnoilleen. Yksilölliset ja joustavat opintopolut edellyttävät opiskelijalta hyviä valmiuksia niiden suunnittelemiseen sekä usein jo selkeää visiota tulevaisuudestaan jatko-opinnoissa ja myöhemmin työelämässä. Luonnoksessa ehdotetut muutokset, kuten esimerkiksi opiskelijoiden omatoimisuuden korostaminen tai yhteistyön lisääminen korkeakoulujen kanssa, vaikuttavat tukevan opiskelijoita, joilla on valmiiksi selkeä motivaatio lukion käymiseen ja opintojen jatkamiseen korkeakouluasteella. Usein näillä opiskelijoilla on opinnoilleen huoltajien vahva sekä sosiaalinen että taloudellinen tuki.

Lausuntoluonnoksessa ehdotettava opinto-ohjauksen lisääminen on kannatettava ehdotus, jolla voidaan konkreettisesti tukea opiskelijan opintojen suunnittelua, opinnoista suoriutumista ja jatko-opintoihin hakeutumista. Opinto-ohjaus ei kuitenkaan ratkaise taloudellisia esteitä, joita osa lukio-opiskelijoista kohtaa ja jotka voivat johtaa myös opintojen keskeytymiseen tai estää ylipäätään hakeutumisen lukioon, vaikka kiinnostusta ja edellytyksiä siihen muuten olisikin. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että hallituksen esitys ottaisi kantaa lukiokoulutuksen kustannuksiin ja arvioisi niiden luomia esteitä opintoihin pääsyssä ja opintojen suorittamisessa.

Korkeakoulujen kanssa tehtävä yhteistyö mainitaan yhdeksi keskeiseksi keinoksi saavuttaa uudistukselle asetetut tavoitteet. Esitysluonnoksen 13 §:n mukaan osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan ole kuvattu tai arvioitu esimerkiksi sitä, miten tämä toteutuisi yhdenvertaisesti koko maan tasolla tai kuinka paljon mahdollisuutta hyödynnettäisiin. Korkeakouluopintojen suorittaminen lukioaikana hyödyttää todennäköisesti eniten niitä opiskelijoita, joilla on jo lukion alussa selkeä käsitys jatko-opintoihin hakeutumisestaan. Luonnoksen perusteella on vaikea arvioida, miten hyvin tämä keino tukisi uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista kaikkien opiskelijoiden kohdalla.

Lapsiasiavaltuutettu huomauttaa lisäksi, että vaikka esimerkiksi mahdollisuus uusien ylioppilaskoe rajoitusta on sinänsä kannatettava ehdotus, joka lisää nuorten mahdollisuuksia jatkaa korkea-asteen opinnoissa, erityisesti, kun korkea-asteella ollaan luopumassa valintakokeista. Käytännössä tästä muutoksesta hyötyvät todennäköisesti eniten ne oppilaat, joilla on taloudelliset mahdollisuudet ostaa esimerkiksi lisäopetusta tai muuten keskittyä uusimaan kokeita. Olisi myös syytä arvioida, voiko ylioppilaskokeiden lisääntyvä uusi-miesmahdollisuus pitkittää opintoaikoja.

Lukiokoulutuksen houkuttavuuden lisääminen ja esteiden poisto

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan lukiokoulutuksen houkuttavuutta ja opintojen loppuunsaattamista lisäsi se, että lukioverkkoa ylläpidetään ottaen huomioon myös pienempien paikkakuntien lukioikäiset lapset ja toteutettaisiin kokonaan maksuton toisen asteen koulutus. Pitkät koulumatkat, mahdollisesti asuminen toisella paikkakunnalla alle 18-vuotiaana sekä oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista tulevat kustannukset voivat muodostua esteeksi lukio-opintojen aloittamiselle tai niiden loppuunsaattamiselle.

Opiskelijoiden osallisuus

Uudistettavan lukiolain 33 § ehdotetaan säädettäväksi opiskelijoiden osallisuudesta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan muun muassa, että opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen järjestäjän toimintaan ja kehittämiseen, sekä opiskelijoita koskevien ja heidän asemaan vaikuttavien päätösten valmisteluun. Päätöksillä tarkoitettaisiin opetussuunnitelmaa sekä siihen liittyviä suunnitelmia, oppilaitoksen järjestyssääntöjä sekä muita mahdollisia opiskelijan asemaan vaikuttavia päätöksiä. Lisäksi nimenomaisesti todetaan, että opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa myös opiskelijakunta-toiminnan ulkopuolella.

Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotettavaa säännöstä ja sen perusteluita selkeinä ja kannatettavina. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin huomauttaa, että osallisuuden ja sen vahvistamisen tulee olla koko lukiokoulutusta koskevaa, jatkuvaa ja arkipäivään liittyvää toimintaa, ei pelkästään päätöksentekoon kytkeytyvää vaikuttamista.

Opinto-ohjaus ja oppimisen tuki

Lapsiasiavaltuutettu kannattaa ehdotuksia opinto-ohjauksen tehostamisesta sekä oppimisen tuesta säätämiseksi lukiolaissa. Esitysluonnoksen kohdassa Taloudelliset vaikutukset (s. 34-35) on arvioitu, että opinto-ohjausta tarvittaisiin yhteensä 89 500 tuntia enemmän vuosittain.

Oppimisen tukeen Kohdassa *Yhteiskunnalliset vaikutukset* (s. 36) todetaan, että oppimisen tukea ja opinto-ohjausta koskevilla ehdotuksilla huolehdittaisiin siitä, että opiskelijat saavat opintojensa eri vaiheissa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen riippumatta siitä, missä oppilaitoksessa he opiskelevat. Tämä on tärkeä tavoite, joka vaatii toteutuakseen, että koko maan tasolla on saatavilla riittävät resurssit antamaan oppimisen tukea ja opinto-ohjausta. Hallituksen esitysluonnoksessa on arvioitu oppimisen tuen kustannuksia lukiokoulutuksessa tehdyn kyselyn perustella, mutta luonnoksessa ei ole mainintaa tukea tarvitsevien oppilaiden määräästä eikä esimerkiksi siitä, miten tuen tarve mahdollisesti muuttuu sen myötä, kun siitä säädettäisiin jatkossa lukiolaissa.

Koska lähtökohtana on, että uusissa ja laajentuissa valtionosuustehtävissä valtionosuus on 100 prosenttia näiden tehtävien laskennallisista kustannuksista, rahoitus tähän tulee valtiota, mutta esitysluonnoksessa ei näyttäisi olevan arvioitu lainkaan, onko päteviä opinto-ohjaajia riittävästi käytettävissä toteuttamaan tätä laajentunutta ohjaustarvetta. Esitysluonnoksesta ei käy myöskään ilmi, että onko valmistelussa arvioitu opinto-ohjaajien tarvetta ja saatavuutta alueellisesti. Tässä voi olla suuriakin vaihteluita, kun tarkastellaan

koko maata. Vastaavasti esitysluonnoksesta puuttuu arvio siitä, miten oppimisen tuen tarve mahdollisesti muuttuu ja miten oppimisen tuki resursoidaan jatkossa.

Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön ja oikeusturvaan

Esitysluonnoksessa turvallista oppimisympäristöä koskeva 40 § vastaisi pääosin nykyisen lukiolain vastaavaa säännöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriössä on toiminut kiusaamisen ehkäisyä ja oppilaitosten työrauhaa pohtinut työryhmä, jonka loppuraportti on valmistumassa maaliskuun 2017 aikana. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esityksen jatkotyössä olisi järkevää ottaa huomioon kyseisen työryhmän, erityisesti lukiokoulutusta koskevat ehdotukset tai vähintäänkin todettava työryhmän ehdotukset ja otettava kantaa niiden toteuttamiseen mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa.

Hallituksen esitysluonnoksessa opiskelijan oikeusturvan vahvistaminen on jäänyt huomioimatta. Opiskelijan mahdollisuuksia vaikuttaa tehtyihin päätöksiin tai muihin ratkaisuihin ei ole parannettu. Kurinpitoa ja muutoksenhakua koskevat säännökset ovat pääsääntöisesti ennallaan suhteessa voimassa olevaan lukiolakiin. Edellä mainittu työryhmä on pohtinut muun muassa oppilaille annettavaa tukea opetuksen eväämistilanteissa. Vastaavaa tuen tarvetta olisi järkevää arvioida myös lukiokoulutuksessa.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan kurinpitoon ja opiskelijan oikeusturvaa koskevien säännösten toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta olisi ollut tärkeää käsitellä ja arvioida, kun tarkoituksena on ollut uudistaa lukiolakia. Nyt uudistus jää tältä osin puutteelliseksi. Kyseiset säännökset voivat vaikuttaa merkittävästi opintojen etenemiseen ja loppuunsaattamiseen.

Lausunnon keskeinen sisältö

Hallituksen esitysluonnoksessa ei YK:n lapsen oikeuksien yleissopimusta huomioida lainkaan, vaikka sopimus on perusta kaikille lapsen oikeuksien toteutumiselle. Näin ollen myös ehdotettavan sääntelyn arviointi suhteessa lapsen oikeuksien sopimuksessa vahvistettuihin oikeuksiin jää myös tekemättä. Esitysluonnoksessa olisi arvioitava vähintään sopimuksen yleisperiaatteiden, yhdenvertaisuuden, lapsen edun ensisijaisuuden, oikeuden kehittymisen edellytyksiin sekä oikeuden osallisuuteen, toteutumista.

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu sen vaikutuksia nuoriin. Yhteiskunnallisia vaikutuksia koskevassa kohdassa kuvataan lukiolain uudistukselle asetettuja tavoitteita, eikä esimerkiksi esitetä minkäänlaisia lukumäärätietoja, kuinka laajasti uudistus vaikuttaisi erilaisiin nuorten ryhmiin. Vaikutusarvioinnista esitetyt tavoitteita ei ole kytketty nykytilan arviointi -kohdassa esitettyihin tietoihin, kuten esimerkiksi Koulutuksen arviointikeskuksen selvitykseen tai Kouluterveyskyselyn tuloksiin.

Uudistuksen tavoitteena on lisätä lukion vetovoimaan yleissivistävänä, korkeakouluihin jatko-opintokelpoisuuden antavana koulutusmuotona, vahvistaa koulutuksen laatua ja oppimistuloksia sekä sujuvoittaa siirtymistä toisen asteen opinnoista korkea-asteelle. Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että lukiokoulutus nähdään edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi myös koulutusmuotona, jolla voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja tukea heidän sijoittumista myöhemmin työelämään, riippumatta siitä, että jatkaako nuori lukion jälkeen opintojaan.

Lapset ja nuoret kehittyvät hyvin eri tavoin ja vielä lukioiässäkin on nähtävissä paljon eroja nuorten kypsyyssasteessa. Suuria eroja on myös siinä, millaisen sosiaalisen ja taloudellisen tuen lapsi saa kotoaan opinnoilleen. Luonnoksessa ehdotetut muutokset, kuten esimerkiksi opiskelijoiden omatoimisuuden korostaminen tai yhteistyön lisääminen korkeakoulujen kanssa, vaikuttavat tukevan opiskelijoita, joilla on valmiiksi selkeä motivaatio lukion käymiseen ja opintojen jatkamiseen korkeakouluasteella. Usein näillä opiskelijoilla on opinnoilleen huoltajien vahva sekä sosiaalinen että taloudellinen tuki.

Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan lukiokoulutuksen houkuttavuutta ja opintojen loppuunsaattamista lisäsi se, että lukioverkkoa ylläpidetään ottaen huomioon myös pienempien paikkakuntien lukioikäiset lapset ja toteutettaisiin kokonaan maksuton toisen asteen koulutus.

Uudistettavan lukiolain 33 § ehdotetaan säädettäväksi opiskelijoiden osallisuudesta. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan kyseessä olevan sekä opiskelijakuntatoiminta että osallistuminen ja opiskelijakuntatoiminnan ulkopuolella. Lapsiasiavaltuutettu pitää ehdotettavaa säännöstä ja sen perusteluita selkeinä ja kannatettavina ja korostaa, että osallisuuden ja sen vahvistamisen tulee olla koko lukiokoulutusta koskevaa, jatkuvaa ja arkipäivään liittyvää toimintaa, ei pelkästään päätöksentekoon kytkeytyvää vaikuttamista.

Lapsiasiavaltuutettu kannattaa ehdotuksia opinto-ohjauksen tehostamisesta sekä oppimisen tuesta säätämiseksi lukiolaissa. Oppimisen tukea ja opinto-ohjausta koskevat tavoitteet ovat tärkeitä, ja ne vaativat toteutuakseen, että koko maan tasolla on saatavilla riittävät resurssit antamaan oppimisen tukea ja opinto-ohjausta. Esitysluonnoksessa ei kuitenkaan näyttäisi olevan arvioitu lainkaan esimerkiksi, onko päteviä opinto-ohjaajia riittävästi käytettävissä toteuttamaan tätä laajentunutta ohjaustarvetta. Vastaavasti esitysluonnoksesta puuttuu arvio oppimisen tuen resurssien osalta.

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esityksen jatkotyössä olisi turvallista oppimisympäristöä ja kurinpitoa koskevia säännöksiä arvioitaessa järkevää ottaa huomioon OKM:n kiusaamisen ehkäisyä ja oppilaitosten työrauhaa pohtineen työryhmän, erityisesti lukiokoulutusta koskevat ehdotukset tai vähintäänkin todettava työryhmän ehdotukset ja otettava kantaa niiden toteuttamiseen mahdollisesti myöhemmässä vaiheessa.

Hallituksen esitysluonnoksessa opiskelijan oikeusturvan vahvistaminen on jäänyt huomioimatta. Opiskelijan mahdollisuuksia vaikuttaa tehtyihin päätöksiin tai muihin ratkaisuihin ei ole parannettu. Kurinpitoa ja muutoksenhakua koskevat säännökset ovat pääsääntöisesti ennallaan suhteessa voimassa olevaan lukiolakiin. Lapsiasiavaltuutetun näkemyksen mukaan kurinpitoon ja opiskelijan oikeusturvaa koskevien säännösten toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta olisi ollut tärkeää käsitellä ja arvioida, kun tarkoituksena on ollut uudistaa lukiolakia. Nyt uudistus jää tältä osin puutteelliseksi.

Jyväskylässä 7.3.2018

Tuomas Kurttila
lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
lakimies, lapsiasiavaltuutetun toimisto

¹ Säädösehdotusten vaikutusten arviointiohjeet verkossa

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76082/saadosehdotusten_vaikutusten_arviointi_ohjeet.pdf?sequence=1&isAllowed=y, s. 35.